



## SUBTITLE EDIT

### Sereg Judit

sereg.judit@btk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,

Fordító- és Tolmácsképző Tanszék

<https://orcid.org/0000-0001-5659-9321>

A feliratozás már régóta hasznos eszköz a nyelvoktatásban és a fordítás oktatásában is (Bravo 2010, Danan 2004, Neves 2004). Az első időkben a gyakorlati alkalmazást még megnehezítette, hogy a feliratozáshoz használt szoftverek költségesek, a filmek és az eredeti nyelvű template-ek pedig nehezen hozzáférhetőek voltak, azonban a rajongói feliratozás elterjedésével ma már számos ingyenes eszköz érhető el, és az eredeti nyelvű template-ek is könnyebben fellelhetőek. A jelen ismertetőben egy igen népszerű, teljesen ingyenesen elérhető feliratozó szoftver, a Subtitle Edit (<https://www.nikse.dk/subtitleedit>) működését ismertetem.

## A SUBTITLE EDITRŐL

A Subtitle Edit ingyenes, ún. open source szerkesztő videókhöz készülő feliratokhoz, vagy egyszerűbben kifejezve feliratszerkesztő szoftver. A program képes sokféle feliratformátumot kezelni, alkalmas a feliratok időzítésének javítására, a feliratok fordítására vagy teljesen új feliratok létrehozására is. A funkciók teljes sora egyébként megtalálható a Subtitle Edit súgóoldalán (<https://www.nikse.dk/subtitleedit/help>). A Subtitle Edit legújabb, 4.0.11-es verziója elérhető Windowsra, valamint létezik egy „hordozható” változata is, amely Linux alapú operációs rendszeren is működik. A programnak van magyar kezelőfelülete, amely összességében jól érthető menüpontokat használ, így akinek könnyebbséget jelent, az angol helyett a magyar felületet is használhatja.

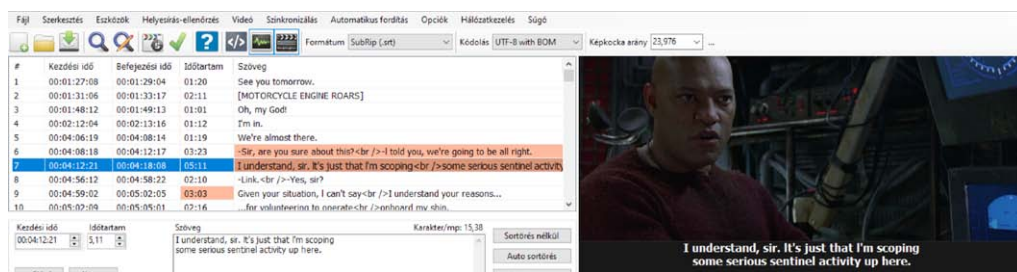
## A SUBTITLE EDIT FUNKCIÓI

### FELIRATOK OLVASÁSA, SZERKESZTÉSE

A program legalapvetőbb funkciója a feliratok olvasása és szerkesztése. A programba először mindig a feliratot kell betölteni (egyszerű *megnyitás* paranccsal). A felirat megjelenítésénél rögtön látjuk, hogy minden feliratnál megjelenik annak sorszámja, a kezdő idő kód, a befejezési idő kód, a felirat hossza és a felirat szövege. A felső sávban a feliratokra „globálisan” érvényes műveleteket hajthatunk végre, például teljes feliratot törölhetünk, beszúrhatunk, időzítethetünk (1. ábra). A törlés egyszerűen a *Delete* paranccsal működik, felirat beszúrásához egyéni billentyűparancsot is állíthatunk be az *Opciók/Beállítások* lehetőség alatt, vagy a jobb egérgombbal kattintva felugró menüből is kiválaszthatjuk a megfelelő beszúrási műveletet.

### 1. ábra

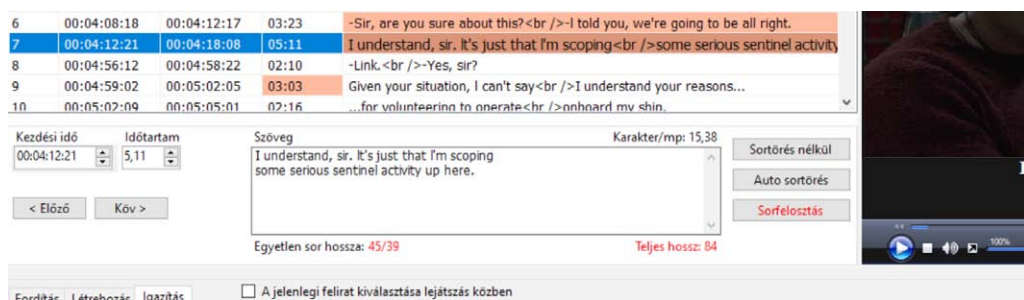
#### Feliratlista



Az ez alatti szerkesztősávban (2. ábra) a felirat szövegét szerkeszthetjük. A feliratok specifikációit, úgy mint a felirat egy sorának maximális hossza, a feliratok maximális olvasási sebessége vagy a feliratok maximális és minimális hossza, az *Opciók/Beállítások* lehetőségnél állíthatjuk be. Ezek beállítása után a program narancssárga színnel emeli ki azokat a sorokat vagy értékeket, amelyek a beállított maximális értéket meghaladják. Egy ilyen hibajelzés látható az 1. ábrán is, ahol az egy sorba kerülő túl sok karakterre figyelmeztet a program.

### 2. ábra

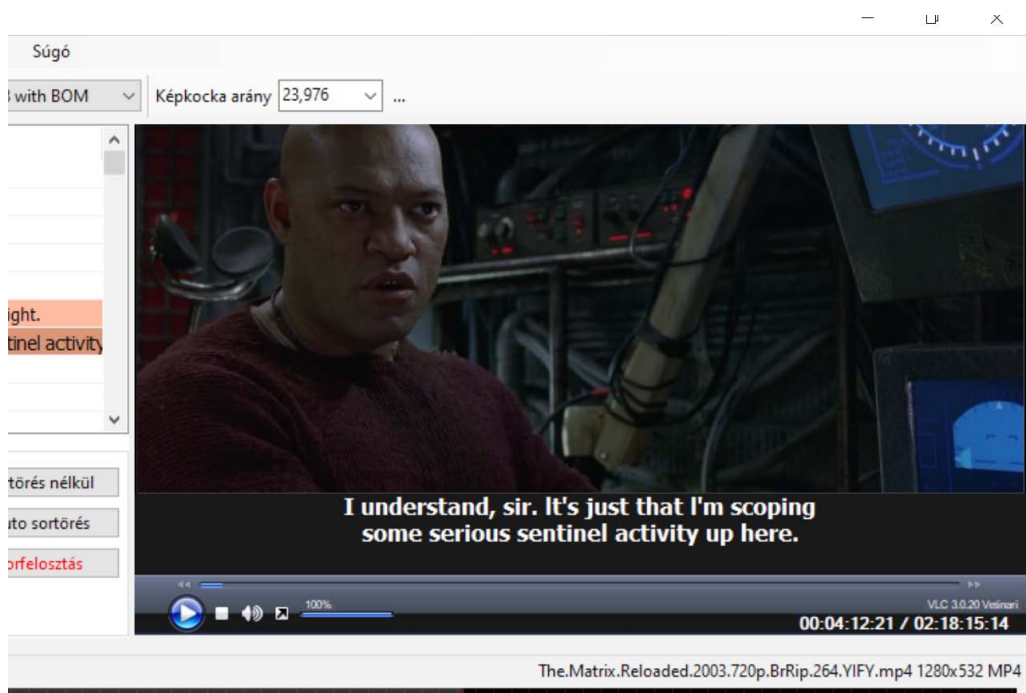
#### Feliratszerkesztő sáv



A képernyő jobb oldalán a videót láthatjuk (3. ábra). Az adott feliratra ugorva a videó képén meg is jelenik a feliratunk, lejátszásra állítva pedig rögtön a képen tudjuk ellenőrizni, amit írtunk.

### 3. ábra

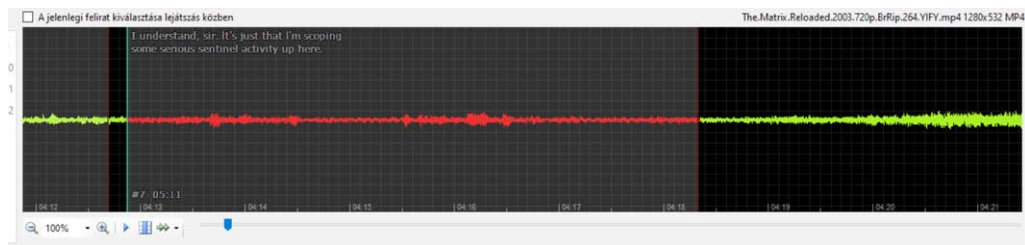
Film felirattal



A programablak alsó szakaszában levő sáv a videóhoz tartozó hangsávot jeleníti meg. Ez nagyon hasznos eszköz a feliratok pontos időzítéséhez, mivel a hangsávon jól látszik, mikor kezdődik el egy adott megszólalás, és a feliratok maguk is megjelennek a hangsávon áttetszőre színezett, négyzethálós tömbök formájában. Ezeket a sávokat a kezdetüket és a végüket jelző vonalra lépve, kurzorral tudjuk előre-hátra mozgatni, így egyszerűen tudjuk manuálisan a helyükre illeszteni a feliratokat. A hangsávon a felirat hossza és sorszáma is megjelenik a bal alsó sarokban, fent pedig a felirat szövegét láthatjuk (4. ábra).

#### 4. ábra

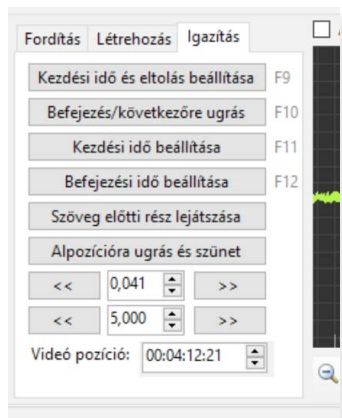
##### A hangsáv



A hangsáv melletti kis ablak három füllet tartalmaz, ezek a feliratszerkesztés lényeges részeinek legfontosabb parancsait tartalmazzák. Az *Igazítás* fülön a kezdési és befejezési idők beállításához, a kezdési idők eltolásához, és a videón való kis mértékű léptetésekhez találunk gombokat (5. ábra).

#### 5. ábra

##### Igazítás fül



A feliratok minőségellenőrzésére két lehetőséget is kínál a program: az *Eszközök* menüben a *Gyakori hibák javítása* pont számos gyakori hibatípus listázását és javítását teszi lehetővé, míg a *Netflix minőségellenőrzés* a netflixes kívánalmakat ellenőrzi automatikusan a feliratunkban.

A feliratok szerkesztése hasznos lehet a nyelvoktatásban, például hallás utáni szövegértesi feladatként: film szövegének transzkripciója vagy javítása. A felirattömörítési feladat, amely sokszor amiatt szükséges, hogy a felirat megfeleljen az olvasási sebességre vonatkozó követelményeknek, továbbá érdekes kihívás az elhangzottak újrafogalmazására, az azonos jelentésű, mégis tömörebb vagy átalakított megoldások megtalálására.

## FELIRATOK FORDÍTÁSA

A Subtitle Edit egyik legnagyobb előnye más ingyenes feliratszerkesztő szoftverekhez képest az egyszerű és felhasználóbarát fordítói felülete. A fordítást kétféleképpen kezdhetjük meg: a már megnyitott feliratunk mellé a *Fájl* menüben megnyitjuk az eredeti feliratot (*Eredeti felirat megnyitása – fordító mód*), így két oszlopban láthatjuk az eredeti (jelen esetben angol) feliratot, illetve a másik oszlopban azt, amit átírhatunk magyarra (vagy bármilyen más nyelvre). A másik lehetőség, hogy az eredeti feliratunk megnyitása után az *Eszközök* menüpont „*Új üres fordítás létrehozása a jelenlegi felirattól*” paranccsal üres feliratot hozunk létre az eredeti felirat időzítésével megegyezően (6. ábra). Ezután a középső sávban bal oldalon tudjuk gépelni a fordításunk szövegét. A program ez esetben is narancssárga színnel jelzi, ha a feliratunk bárhol eltér a megadott specifikációktól.

### 6. ábra

Fordítói mód

#	Kezdési idő	Befejezési idő	Időtartam	Szöveg	Eredeti szöveg
3	00:01:48:12	00:01:49:13	01:01		Oh, my God!
4	00:02:12:04	00:02:13:16	01:12		I'm in.
5	00:04:06:19	00:04:08:14	01:19		We're almost there.
6	00:04:08:18	00:04:12:17	03:23		-Sir, are you sure about this? ...
7	00:04:12:21	00:04:18:08	05:11		I understand, sir. It's just that I'm scoping some serious sentinel activity up here.
8	00:04:56:12	00:04:58:22	02:10		-Link. -Yes, sir?
9	00:04:59:02	00:05:02:05	03:03		Given your situation, I can't say ...
10	00:05:02:09	00:05:05:01	02:16		...for volunteering to operate ...
11	00:05:05:05	00:05:09:05	04:00		However, if you wish to continue to...
12	00:05:09:18	00:05:11:05	01:11		What's that, sir?

Kezdési idő: 00:04:12:21 | Időtartam: 5,11

Szöveg: [Empty text box]

Karakter/mp: 0,00 | Eredeti szöveg: I understand, sir. It's just that I'm scoping some serious sentinel activity up here. | Karakter/mp: 15,38

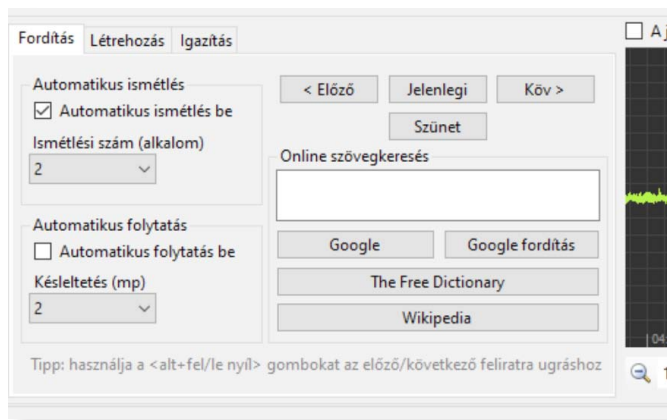
< Előző | Köv >

Egyetlen sor hossza: 0 | Teljes hossz: 0 | Egyetlen sor hossza: 45/39 | Teljes hossz: 84

A hangszáv melletti menük *Fordítás* fülén található néhány, a fordítás során alkalmazható lehetőséget (7. ábra). Az *Automatikus ismétlés* és *Automatikus folytatás* arra vonatkozik, hogy a lejátszó az adott feliratot hányszor játssza le nekünk a fordítás során, illetve hogy azonnal továbblépjen-e a következő feliratra. Az *Online szövegkeresés* ablakba beírhatunk bármilyen kifejezést, amelyre szeretnénk rákeresni, és a program a kiválasztott lehetőség alapján egy külső böngészőben rögtön megnyitja a keresett kifejezés Google keresési oldalát, a FreeDictionary definícióját vagy a Wikipedia oldalát. Ugyanitt a Google fordító is elérhető, amelyet szintén külső böngészőben nyit meg a program.

## 7. ábra

Fordítás fül



A programban van letölthető magyar nyelvi csomag is, így a fordítás végén ellenőrizhető a helyesírás, de megadhatók szólisták és névlisták is, amelyeket beállítás után már nem jelez hibának a helyesírás-ellenőrző. A legújabb programverzióban beépített automatikus fordítási lehetőség is található. Ez alapértelmezetten a Google Fordító felhőalapú verzióját használja, de ha rendelkezünk DeepL Pro előfizetéssel, az is használható itt beállítás után.

Bár a nyelvoktatás napjainkban igyekszik eltávolodni a nyelvtani szabályokra koncentrálni, a fordítást központi feladattípusként használó módszerektől, a feliratozás kapcsán azonban ez a feladat akár új lendületet is adhat a nyelvfejlesztésnek. A diákok számukra is érdekes filmrészleteken, sorozatokon dolgozhatnak, akár olyanon is, amit ők maguk választanak ki. Így végső soron több motivációval, lelkesebben dolgozhatnak valamin, amihez használniuk kell a nyelvtudásukat. Az ilyen feladatok arra is rávilágítanak, milyen gyakorlati haszna lehet a nyelvtudásnak.

A fordításoktatásban a géppel fordított feliratok utószerkesztése is hasznos feladat lehet, hiszen ez az egyik olyan műfaj, amely a gépi fordítómotorok számára kiemelt kihívást jelent a jellemző hibák tekintetében: nem képesek helyesen és konzekvensen kezelni a tegezés-magázást, a „you” egyes- vagy többesszámú használatát, a szlenget és kollokvialis kifejezéseket. A feliratok szövege emiatt alkalmas lehet ezeknek a típushibáknak a tudatosítására is.

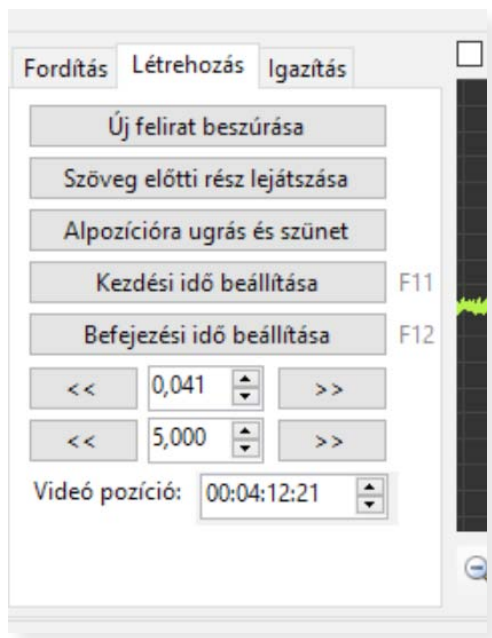
## ÚJ FELIRATOK LÉTREHOZÁSA

Amennyiben teljesen új feliratot akarunk létrehozni, először a feliratozni kívánt videót kell megnyitnunk a Videó menüvel. A hangsáv létrehozása után létrehozhatunk új feliratokat a *Felirat beszurása* lehetőséggel. Ha az időzítéssel később akarunk foglalkozni, akkor beszurhatunk sok üres feliratot egymás után: ezek alapértelmezés szerint 2 másodpercesek lesznek, és az Opciókban beállított kötelező távolságra – általában két képkockányira – lesznek egymástól. Az így létrehozott feliratok időzítését ezután javíthatjuk a korábban leírt módon, a hangsávon „tologatva”

a feliratok kezdési és befejezési időpontját, de gyorsbillentyűkkel is dolgozhatunk. Alapbeállítás szerint az F11 billentyű az aktív felirat kezdőpontját odahelyezi, ahol a videólejátszó éppen áll, míg az F12 ugyanezt teszi az aktív felirat végpontjával. Ezek a parancsok billentyűként megtalálhatók a bal alsó sarokban levő menü *Létrehozás* fülén is (8. ábra) az *Új felirat beszúrása* parancssal együtt.

## 8. ábra

Létrehozás fül



Egy teljesen új felirat létrehozása a nyelvtanulók és a fordítástanulók számára egyaránt izgalmas kihívást jelent, amelyben a nyelvtudást gyakorlatban hasznosíthatják és kombinálhatják némi számítástechnikai know-how-val.

A fordítóképzésben a feliratozás oktatása hasznos plusz készséget ad a hallgatók kezébe, amelyet később a munkaerőpiacon is hasznosíthatnak, nemcsak az audiovizuális fordítás területén, de a vállalati környezetben is, hiszen egyre több cég készít audiovizuális anyagokat saját, belső használatra, és ezekhez gyakran szükségük van feliratokra is. Az ilyen munkák fordítóirodákhoz kerülnek, és itt előnyt jelent az olyan fordító, aki a fordítás mellett a felirat elkészítésének feladatát is el tudja végezni.

## ÖSSZEZÉS

A fentiekben a Subtitle Edit feliratozószoftver legalapvetőbb funkcióit igyekeztem bemutatni, valamint azt, hogy ezek miért lehetnek hasznosak akár a nyelvoktatásban, akár a fordításoktatásban. A leírások a funkciók felhasználhatósága mellett kitértek az alapvető parancsokra és működési mechanizmusokra, de aki a programot használni kezdi, látni fogja, hogy milyen sok, a feliratozáshoz további segítséget jelentő funkció található még a felületen. A Subtitle Edit előnye az ingyenesség mellett a rendkívül egyszerű és felhasználóbarát kialakítás, a jó magyar nyelvű felület és az átláthatóság. Ha valaki szeretné ezt a lehetőséget beépíteni oktatói munkájába, a Subtitle Edit mindenképpen remek választás, amit a hallgatók is örömmel fognak használni.

## IRODALOM

- Bravo, C. (2010). Text on screen and text on air: a useful tool for foreign language teachers and learners. In J. Díaz Cintas, A. Matamala, & J. Neves (Eds.), *New Insights into Audiovisual Translation and Media Accessibility* (pp. 269–283). Brill. [https://doi.org/10.1163/9789042031814\\_020](https://doi.org/10.1163/9789042031814_020)
- Danan, M. (2004). Captioning and Subtitling: Undervalued Language Learning Strategies. *Meta* 49(1), 67–77. <https://doi.org/10.7202/009021ar>
- Neves, J. (2004). Language awareness through training in subtitling. In Orero, P. (Ed.), *Topics in Audiovisual Translation* (pp. 127–140). Benjamins. <https://doi.org/10.1075/btl.56.14nev>